

АРБИТРЫН ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ ДҮРЭМ

Нэгдүгээр зүйл. Хэрэглэх хүрээ

- 1.1. Монголын Олон Улсын ба Үндэсний Арбитр /цаашид "Арбитр" гэх/-ын харьяалалд хамаарах олон улсын болон дотоодын арбитрын ажиллагаанд энэхүү дүрмийг баримтална.
- 1.2. Арбитрын тухай Монгол Улсын хуулийн 52 дугаар зүйлийн 52.4 дэх хэсэгт заасны дагуу тус арбитраар маргаанаа шийдвэрлүүлэхээр талууд тохиролцсон бол энэхүү дүрмийг талуудын тохиролцоотой адилтган үзнэ.
- 1.3. Талууд өөрөөр тохиролцоогүй бол тухайн маргаанд арбитрын ажиллагаа эхэлсэн өдөр хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа дүрмийг баримтална.
- 1.4. Энэхүү дүрэмд заагаагүй болон талууд тохиролцоогүй аливаа ажиллагааг арбитрын бүрэлдэхүүн аль тохиромжтой хэлбэрээр явуулна.
- 1.5. Арбитрын тухай хуульд заасан заавал дагаж мөрдөх заалтаас бусад ажиллагааг энэхүү дүрэмд заасны дагуу явуулна.
- 1.6. Талууд маргаанаа энэхүү дүрмийн дагуу шийдвэрлүүлэхээр тохиролцсон бол Монголын Олон Улсын ба Үндэсний арбитрын харьяаллын маргаан гэж үзнэ.

Хоёрдугаар зүйл. Арбитрын хэлэлцээр, харьяалал

- 2.1. Арбитрын бүрэлдэхүүн арбитрын харьяаллын маргаан мөн эсэхийг өөрөө тогтоох бөгөөд талууд арбитрын хэлэлцээртэй эсэх, тухайн хэлэлцээр хүчин төгөлдөр эсэхийг тогтооно.
- 2.2. Гэрээний нэг хэсэг болсон арбитрын заалтыг гэрээний бусад нөхцөлөөс бие даасан гэж үзнэ.
- 2.3. Талууд гэрээндээ байнгын арбитрыг тусгайлан заагаагүй бөгөөд аль нэг тал нь эхэлж Монголын Олон Улсын ба Үндэсний Арбитрт нэхэмжлэл гаргасан бол тус арбитр ажиллагаа явуулна.
- 2.4. Арбитрын бүрэлдэхүүн талуудтай тохиролцон арбитрын ажиллагаа болон хуралдааныг хаана ч явуулж болно. Энэ нь харьяаллыг зөрчсөн гэж үзэх үндэслэл болохгүй.
- 2.5. Талууд харьяаллын талаар гомдол гаргахаар бол нэхэмжлэлд тайлбар гаргахаасаа өмнө тус арбитрын бүрэлдэхүүнд гаргана. Нэхэмжлэлийг хүлээн авсан, арбитрч сонгосон, харьяаллын талаар тайлбар гаргасан, урьдчилсан хуралдаанд оролцсон нь арбитрын хэлэлцээр болон харьяаллыг хүлээн зөвшөөрсөн гэж үзэх үндэслэл болохгүй.

Гуравдугаар зүйл. Маргаан шийдвэрлэхэд хэрэглэх эрх зүйн хэм хэмжээ

- 3.1. Арбитрын бүрэлдэхүүн хэргийн агуулгад тохирох хэмжээгээр талуудын сонгосон эрх зүйн хэм хэмжээг дагаж мөрдөнө. Талууд ийнхүү тохиролцоогүй бол арбитрын бүрэлдэхүүн талуудын байгуулсан гэрээний заалт болон тохиромжтой гэж үзсэн эрх зүйн хэм хэмжээ, олон улсын гэрээ, худалдааны зан заншлыг харгалзан үзнэ.
- 3.2. Зөвхөн талууд шууд эрх олгосон тохиолдолд арбитрын бүрэлдэхүүн аливаа хуулийг хэрэглэхгүйгээр шударга гэж үзсэн ёс зүйн хэм хэмжээг баримтлан маргааныг шийдвэрлэнэ.
- 3.3. Гадаад улсын хуулийг хэрэглэх тохиолдолд тухайн хуулийн холбогдох зүйл, хэсэг, заалт, хуулийн албан ёсны тайлбар, тухайн төрлийн хэргийг хэрхэн шийдвэрлэж ирсэн практикийг харгалзан үзэж болно.

Дөрөвдүгээр зүйл. Нэхэмжлэл гаргах

- 4.1. Нэхэмжлэлийг бичгээр Монголын Олон Улсын ба Үндэсний Арбитрын нарийн бичгийн дарга нарын байнгын үйл ажиллагаа явуулж байгаа ажлын байранд биечлэн эсхүл баталгаат шуудангаар ирүүлж болно.

- 4.2. Нэхэмжлэлийг тухайн арбитрын нарийн бичгийн дарга нарын газар хүлээн авч, тэмдэглэл үйлдэн, нэхэмжлэл, түүнд хавсаргасан материалын хуудасны тоо, огноо, цаг минутыг бүртгэнэ.
- 4.3. Нэхэмжлэлд дараах мэдээллийг тусгасан байна. Үүнд:
- а/ Талуудын нэр, хаяг, утас, цахим шуудан, шуудангийн хаяг, эрх бүхий этгээд, төлөөлөгчдийн мэдээлэл, итгэмжлэл болон холбоо барих бүх мэдээлэл
 - б/ Нэхэмжлэлийн шаардлага, мөнгөн дүн
 - в/ Нэхэмжлэл гаргах болсон үндэслэл, маргааны агуулга
 - г/ Маргаан үүсэх үндэслэл болсон гэрээ
 - д/ Арбитрын хэлэлцээр болон иш татсан баримт бичиг
 - е/ Арбитрын зардал төлсөн баримт
- Нэхэмжлэлд нэмэлтээр дараах мэдээллийг тусгаж болно. Үүнд:
- ё/ Нэхэмжлэлийн хууль зүйн үндэслэл эсвэл нэхэмжлэлээ дэмжсэн тайлбар
 - ж/ Арбитрын ажиллагаа явуулах газар, хэл, хэрэглэх хуулийн талаарх хүсэлт
 - з/ Хэдэн арбитрчаар уг маргааныг шийдвэрлүүлэх тухай хүсэлт, арбитрч сонгосон тухай мэдэгдэл
- 4.4. Нэхэмжлэлийн өргөдөл, түүнд хавсаргасан материал, хариуцагчийн тайлбар, сөрөг нэхэмжлэл, түүнд хавсаргасан материалыг арбитрын хэргийн хавтас, хэргийн оролцогчид болон арбитрчдын тоогоор хувилж өгөх бөгөөд хэрэг хянан шийдвэрлэхэд ач холбогдолтой буюу ажиллагаанд үр нөлөөтэй хувь нэмэр болно гэж үзсэн мэдээлэл, баримтуудыг гарган өгч болно.
- 4.5. Талууд тохиролцсон бол тухайн хэл дээр, тохиролцоогүй бол Монгол хэл дээр нэхэмжлэлийг гаргах бөгөөд нэхэмжлэлд хавсаргасан аливаа баримт бичгийг тухайн хэл рүү баталгаат орчуулгаар орчуулуулан ирүүлнэ.
- 4.6. Нарийн бичгийн дарга нарын газраас хэрэг үүсгэсэн тухай мэдэгдлийг нэхэмжлэгч, хариуцагч нарт хүргүүлнэ.

Тавдугаар зүйл. Нэхэмжлэлийн үнэ

- 5.1. Нэхэмжлэлийн үнийг дараах байдлаар тодорхойлно. Үүнд:
- 5.1.1. Мөнгө төлүүлэхээр шаардсан нэхэмжлэлд нэхэмжилж байгаа мөнгөн дүнгээр,
 - 5.1.2. Гэрээ хэлцлийг хүчин төгөлдөр бусад тооцуулах тухай нэхэмжлэлд уг гэрээ хэлцлийн үнийн дүнгээр,
 - 5.1.3. Эд хөрөнгө гаргуулахаар шаардсан нэхэмжлэлд нэхэмжилж байгаа эд хөрөнгийн үнийн дүн, үнийн дүнг тодорхойлох боломжгүй бол тухайн үеийн зах зээлийн дундаж үнээр,
 - 5.1.4. Эрхийн харилцааг хүлээн зөвшөөрөх буюу өөрчлөх тухай нэхэмжлэлд нэхэмжлэл гаргах үеийн эрхийн харилцааны зохицуулах зүйлийн өртгөөр,
 - 5.1.5. Тодорхой үйлдэл буюу эс үйлдлийн тухай нэхэмжлэлд нэхэмжлэгчийн эд хөрөнгийн сонирхлын талаар байгаа мэдээ сэлтийг үндэслэн заана.
 - 5.1.6. Хэд хэдэн шаардлага тавьсан нэхэмжлэлд, шаардлага бүрийн үнийн дүнг тус бүрт нь тодорхойлох бөгөөд нэхэмжлэлийн үнийг бүх шаардлагын нийлбэр дүнгээр тодорхойлно.
- 5.2. Хэрэв нэхэмжлэгч нэхэмжлэлийн үнийн дүнг тодорхойлоогүй эсхүл буруу тодорхойлсон байвал арбитрын бүрэлдэхүүн өөрийн санаачлагаар, нэхэмжлэгчийн хүсэлтээр эсхүл хариуцагчийн шаардлагаар нэхэмжлэлийн үнийн дүнг тодорхойлно.
- 5.3. Хэрвээ нэхэмжлэлийн үнийн дүнг тогтооход бэрхшээлтэй онцгой тохиолдолд холбогдох мэргэжлийн байгууллагаар тогтоолгож болно.

Зургаадугаар зүйл. Нэхэмжлэлийг буцаах

- 6.1. Дараах үндэслэлийн аль нэг нь байвал арбитрын бүрэлдэхүүн нэхэмжлэлийг буцаана. Үүнд:
- 6.1.1. Арбитрын харьяаллын бус маргаан
 - 6.1.2. Эрхийн чадамжгүй буюу төлөөлөх эрхгүй этгээд нэхэмжлэл гаргасан
 - 6.1.3. Нэхэмжлэлд дурдсан асуудлыг шийдвэрлэсэн шүүхийн буюу арбитрын хүчин төгөлдөр шийдвэр байгаа бол
 - 6.1.4. Нэхэмжлэлийн бүрдүүлбэрийн шаардлага хангагдаагүй

Долдугаар зүйл. Арбитрын зардал

- 7.1. Арбитрын зардал нь үндсэн болон нэмэлт зардлаас бүрдэх бөгөөд үндсэн зардлыг арбитрт нэхэмжлэл гаргахдаа урьдчилан төлнө.
- 7.2. Үндсэн зардалд арбитрчдын хөлс болон захиргааны зардал багтах бөгөөд үндсэн болон сөрөг нэхэмжлэлийн үнийн дүнгээс тооцон “Арбитрын үндсэн зардал болон нэмэлт зардлын хэмжээг тооцох журам”-д заасан хэмжээгээр төлнө.
- 7.3. Талууд арбитрын ажиллагааны явцад гарсан дараах нэмэлт зардлыг арбитрын бүрэлдэхүүнээс тогтоосон хугацаанд төлнө.
 - 7.3.1. Шинжээчтэй холбогдон гарах зардал, арбитрын шийдвэрээр гүйцэтгэсэн ажиллагаа нь тухайн этгээдийн үндсэн ажил үүрэгт хамаарахгүй бол тэдгээрийн ажлын хөлс,
 - 7.3.2. Үзлэг хийхэд гарсан зардал, томилолтын зардал,
 - 7.3.3. Арбитрын байнгын байрлах газраас өөр газарт арбитрын ажиллагаа, хуралдаан явуулсантай холбогдсон зардал,
 - 7.3.4. Шуудангийн зардал, хэлмэрчлэл, орчуулга хийх, гэрчийн зардал, арбитрчдын болон нарийн бичгийн даргын томилолтын зардал,
 - 7.3.5. Бусад зардал.

Наймдугаар зүйл. Арбитрын ажиллагааг эхлэх, тайлбар, сөрөг нэхэмжлэл гаргах

- 8.1. Талууд өөрөөр тохиролцоогүй бол арбитрын хэрэг үүсгэсэн тухай мэдэгдэл, хэрэг шийдвэрлэх дүрэм, арбитрчдын нэрсийн жагсаалт болон нэхэмжлэл, түүнд хавсаргасан баримтыг хариуцагч талд хүргүүлнэ.
- 8.2. Хариуцагч талд мэдэгдэл болон нэхэмжлэлийг энэхүү дүрмийн 9 дүгээр зүйлд зааснаар хүргүүлснээр арбитрын ажиллагааг эхэлсэнд тооцно.
- 8.3. Арбитрын ажиллагаанд хэд хэдэн нэхэмжлэгч, хариуцагчид оролцож болох бөгөөд үндсэн болон сөрөг нэхэмжлэл, тайлбаруудыг тус бүрт нь хүргүүлнэ.
- 8.4. Талууд арбитрын хэрэг үүсгэсэн тухай мэдэгдлийг хүлээн авмагц 30 хоногийн дотор хариу тайлбар ирүүлэх, арбитрч томилсон саналаа нарийн бичгийн дарга нарын газарт бичгээр мэдэгдэнэ.
- 8.5. Хэрэв талууд тогтоосон хугацаанд хариу тайлбар ирүүлээгүй, арбитрчаа томилоогүй бол энэ дүрмийн дагуу арбитрын ажиллагааг үргэлжлүүлнэ.
- 8.6. Хэд хэдэн нэхэмжлэгч, хариуцагч оролцож байгаа тохиолдолд сүүлчийн этгээдэд мэдэгдэл хүргэгдсэнээр хугацааг тоолно.
- 8.7. Хариуцагч үндсэн нэхэмжлэлтэй холбоотой асуудлаар хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа дуусгавар болохоос өмнө сөрөг нэхэмжлэл гаргах эрхтэй. Сөрөг нэхэмжлэл энэ дүрмийн 5 дугаар зүйлд заасан шаардлагыг хангасан байвал зохино.

Есдүгээр зүйл. Баримт бичиг хүргүүлэх, хугацаа тооцох

- 9.1. Хэргийн талууд эсхүл тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгчид маргаанд холбогдох бүхий л баримт бичиг, мэдэгдлийг хүргүүлнэ.
- 9.2. Талууд баримт бичгийг хүрэлцэн ирж авах бөгөөд боломжгүй бол талуудын мэдэгдсэн эсхүл хамгийн сүүлд мэдэгдэж байсан, түүний үйл ажиллагаа явуулдаг, эсхүл байнга оршин байгаа, мөн үйл ажиллагаагаа байнга явуулдаг газар, шуудангийн хаягаар, харин эдгээрийг тогтоох боломжгүй бол гэрээний эсхүл эрх бүхий байгууллагаас ирүүлсэн лавлагаанд дурдсан хаягаар баталгаат шуудангаар хүргүүлнэ. Ийнхүү хүргүүлснээ нотлох баримтаар баталгаажуулсан бол хүлээн авсанд тооцно.
- 9.3. Баримт бичиг, мэдэгдлийг факс, телеграмм, цахим шуудан болон бусад техник технологийн хэрэгслийг ашигласан, хүргэх оролдлого хийсэн тэмдэглэл үйлдэх зэрэг бусад аргаар хүргэсэн байвал хүлээн авсанд тооцно.
- 9.4. Баримт бичиг, мэдэгдлийг энэ зүйлийн 9.2, 9.3 дахь хэсэгт тус тус заасны дагуу хүргэсэн өдрийг зохих хугацаанд хүлээн авсан өдөрт тооцно.
- 9.5. Арбитрын ажиллагааны мэдэгдлийг хүлээн авагчид цахим шуудангаар эсхүл бусад цахим харилцаа холбоогоор илгээснийг хүлээн авсан өдөрт тооцно.
- 9.6. Хугацааг хуанлийн өдрөөр тоолох бөгөөд мэдэгдлийг хүлээн авсан өдрөөс тоолно.

- 9.7. Хэрэв тогтоосон хугацааны сүүлийн өдөр нь амралтын, нийтээр амрах баярын өдөр эсхүл хүлээн авагчийн оршин байгаа улс орон, бүс нутгийн нийтийг хамарсан баяр, амралтын өдөр бол энэ хугацаа нь дараагийн ажлын эхний өдрөөр тооцогдоно.

Аравдугаар зүйл. Арбитрын бүрэлдэхүүн

- 10.1. Талууд арбитрчаа Монголын Олон Улсын ба Үндэсний Арбитрын арбитрчдын бүрэлдэхүүний нэрсийн жагсаалтаас томилно
- 10.2. Талууд хэрэг үүсгэсэн тухай мэдэгдлийг хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор арбитрчийг томилно. Энэ хугацаанд талууд арбитрчаа томилоогүй, мөн талуудын томилсон арбитрчид даргалагч арбитрчийн талаар санал зөрсөн, ийнхүү томилж чадаагүй бол Арбитрын дарга томилно
- 10.3. Мэдэгдэлд заасан хугацаанаас өмнө талууд арбитрчаа, арбитрчид даргалагч арбитрчийг Арбитрын даргаар томилуулах хүсэлтийг гаргаж болно.
- 10.4. Энэ зүйлийн 10.2, 10.3 дахь хэсэгт тус тус заасан асуудлаар гаргасан арбитрын даргын шийдвэр эцсийн байна.
- 10.5. Арбитрын ажиллагаанд хэд хэдэн нэхэмжлэгч, хариуцагч оролцох тохиолдолд талууд арбитрчийн тоог тохиролцоогүй бол нэхэмжлэгчид хамтран нэг арбитрчийг, хариуцагчид хамтран нэг арбитрчийг 30 хоногийн дотор тус тус томилно.
- 10.6. Талууд өөрөөр тохиролцоогүй бол тухайн маргааныг шийдвэрлэх арбитрын бүрэлдэхүүний тоо 3 байна. Хэрэв талууд өөрөөр тохиролцсон бол заавал сондгой тоотой байх бөгөөд даргалагч арбитрчийг ердийн журмаар томилно.
- 10.7. Талууд арбитрчийн тоог нэг байхаар тохиролцсон, эсхүл аль нэг тал нь санал гаргасан, тухайн саналыг нөгөө тал нь хүлээн авснаас хойш 7 хоногийн дотор татгалзаагүй тохиолдолд нэг арбитрчаар шийдвэрлүүлэх хүсэлтийг хүлээн зөвшөөрсөнд тооцох бөгөөд арбитрчийг арбитрын дарга томилно.
- 10.8. Арбитрын дарга арбитрчийг томилохдоо талуудын шаардлагыг хангаж байгаа эсэх, талуудын маргааны талаарх туршлага, мэргэшсэн байдал зэргийг харгалзан үзнэ.
- 10.9. Талууд өөрөөр тохиролцоогүй бол арбитрын бүрэлдэхүүний даргалагч, эсвэл нэг арбитрын бүрэлдэхүүн нь хуульч мэргэжилтэй байна.
- 10.10. Арбитрын дарга арбитрчийг томилохдоо арбитрчдын харьяалал, оршин суугаа хаяг, хэргийн болон ажлын ачаалал, цаг зав, мэргэшсэн байдал, туршлага, хэлний чадвар болон бусад байдлыг харгалзан үзнэ.

Арваннэгдүгээр зүйл. Арбитрчийн хараат бус байдал

- 11.1. Арбитрч нь хараат бус, бие даасан байна. Арбитрч тухайн маргааныг хянан шийдвэрлэхдээ аливаа хөндлөнгийн нөлөөнд автахгүйгээр, цаг заваа гарган зөвхөн өөрийн мэргэжлийн мэдлэг, ур чадвараа дайчилж ажиллана.
- 11.2. Арбитрчаар томилогдох хүсэлт авсан этгээд тухайн маргаанд ажиллахаа хүлээн зөвшөөрөхөөс өмнө талуудын талаарх мэдээлэл, нэхэмжлэлтэй танилцан өөрийн хараат бус, бие даасан байдалд эргэлзээ төрүүлэх нөхцөл байдал байгаа болон ажиллах цаг зав боломж бусад байдлын талаар арбитрын нарийн бичгийн дарга нарын газарт мэдэгдэнэ. Үүнд:
- а/ Талуудын харилцан тохиролцсон шаардлагыг хангаж байгаа эсэх,
 - б/ Талуудтай аливаа маргаантай асуудлаар шүүх арбитраар хэрэг хянан шийдвэрлэхэд хэргийн оролцогч, зохигч, гуравдагч этгээд, өмгөөлөгч, гэрч, шинжээч, орчуулагчаар оролцож байсан эсэх,
 - в/ Талууд, өмгөөлөгч, төлөөлөгч нь арбитрын бүрэлдэхүүнд байгаа арбитрчтай төрөл садан, хувийн харилцаатай, сүүлийн 3 жилийн байдлаар захирах, захирагдах харилцаанд байсан эсэх,
 - г/ Талуудад мэргэжлийн зөвлөгөө, үйлчилгээ үзүүлж байсан, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгчидтэй хамтран ажиллаж байсан, нэгдмэл сонирхолтой эсэх,
 - д/ Бусад нөхцөл байдлын улмаас хэргийг шударгаар шийдвэрлэж чадах талаар үндэслэл бүхий эргэлзээтэй байдал байгаа эсэх.
- 11.3. Талууд болон сонирхогч этгээдийн хүсэлтээр арбитрын нарийн бичгийн дарга нарын газраас арбитрчийн хараат бус байдалд эргэлзээ төрүүлэхүйц нөхцөл байдал байгаа эсэх талаар холбогдох байгууллагаас мэдээлэл лавлагаа авч болно.

- 11.4. Арбитрч нь 11.2 дахь хэсэгт заасан нөхцөл байдал байгаа бол томилогдохоосоо өмнө болон томилогдсоныхоо дараа аль ч үед арбитрын нарийн бичгийн дарга нарын газар, талуудад бичгээр мэдэгдэх үүрэгтэй бөгөөд ийнхүү мэдэгдэхдээ арбитрчаар ажиллах, эсхүл татгалзах тухай саналаа ирүүлнэ.

Арванхоёдугаар зүйл. Арбитрчийг татгалзах үндэслэл

- 12.1. Талууд өөрөөр тохиролцоогүй бол арбитрчийг зөвхөн 11.2 дахь хэсэгт заасан үндэслэлээр татгалзан гаргана.
- 12.2. Арбитрчаар томилогдсон аль ч арбитрчийн хараат бус байдлын мэдүүлгийг талууд гардан авснаас хойш 7 хоногийн дотор илэрхий болсон үндэслэлээр түүнийг татгалзан гаргах тухай үндэслэл бүхий хүсэлтийг баримтаар баталгаажуулан гаргаж болох бөгөөд хүсэлтийг арбитрын бүрэлдэхүүн шийдвэрлэнэ.
- 12.3. Арбитрчийг аль нэг талаас татгалзан гаргах тухай хүсэлт гаргаж байгааг нөгөө тал зөвшөөрсөн, арбитрч мөн татгалзан гаргах хүсэлт гарсны дараа өөрөө арбитрчаар ажиллахаас татгалзсан нь 11 дүгээр зүйлийн 11.2 дахь хэсэгт заасан үндэслэлийг хүлээн зөвшөөрсөн гэж үзэхгүй.

Арвангуравдугаар зүйл. Арбитрчийг нөхөн томилох

- 13.1. Арбитрчийг татгалзан гаргасан буюу арбитрч үүргээ удаан хугацаагаар гүйцэтгэх боломжгүй болсон, эсвэл өөрөө арбитрчаар ажиллахаас татгалзсан тохиолдолд түүний эрх үүрэг дуусгавар болж арбитрчийг нөхөн томилно.
- 13.2. Арбитрч нь үүргээ зохих ёсоор биелүүлэхгүй, ёс зүйн зөрчил гаргасан, цаг хугацаандаа үүргээ биелүүлээгүй гэж үзвэл арбитрын дарга арбитрчийн эрх үүргийг дуусгавар болгож нөхөн томилно. Энэ тухай талуудад болон арбитрчдад мэдэгдэж тайлбар гаргах хугацааг олгоно.
- 13.3. Арбитрын бүрэлдэхүүн нөхөн томилогдсон бол өмнөх бүрэлдэхүүний ажиллагаанаас хойш үргэлжүүлэн явуулах эсэхийг талуудтай тохиролцон тодорхойлно.
- 13.4. Талуудын томилсон аль нэг арбитрчийг нөхөн томилсон бол даргалагч арбитрчийг хэвээр үлдээх эсэхийг тухайн бүрэлдэхүүн шийдвэрлэнэ.

Арвандөрөвдүгээр зүйл. Арбитрын шийдвэрийг баталгаажуулах

- 14.1. Талууд өөрөөр тохиролцоогүй бол арбитрын бүрэлдэхүүн аль нэг талын хүсэлтийг үндэслэн тухайн маргааны зүйлийн талаар зайлшгүй шаардлагатай гэж үзвэл шийдвэрийн биелэлтийг хангах хуульд нийцсэн арга хэмжээг авч болно.
- 14.2. Аль нэг тал тухайн маргаантай холбоотойгоор шийдвэрийн биелэлтийг хангах арга хэмжээ авах зорилгоор арбитрын ажиллагааны өмнө эсвэл арбитрын ажиллагааны явцад шүүхэд хүсэлт гаргаж болно. Энэ нь арбитрын хэлэлцээртэй ямар нэг байдлаар зөрчилдсөн гэж үзэхгүй.

Арвантавдугаар зүйл. Арбитрын ажиллагаа явуулах

- 15.1. Арбитрын бүрэлдэхүүн талуудад тэгш байдлаар хандаж, ажиллагааны зохих шат бүрийг шуурхай бөгөөд үр дүнтэй явуулахад бүхий л хүчин чармайлт гаргаж шаардлагатай гэж үзсэн хэлбэрээр ажиллагааг явуулна.
- 15.2. Арбитрын бүрэлдэхүүн эрх хэмжээгээ хэрэгжүүлэхдээ хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг түргэн шуурхай явуулах бөгөөд талууд арбитрын бүрэлдэхүүнээс гаргасан аливаа шийдвэрт нийцүүлэн үйл ажиллагаагаа явуулна.
- 15.3. Арбитрын бүрэлдэхүүн арбитрын ажиллагааны үр дүнтэй байдлыг хангахын тулд талуудын саналыг харгалзан арбитрын хэлэлцээрт үл харшлах зохих процессын журам болон арбитрын ажиллагааны завсрын хуваарийг тогтоож болно.
- 15.4. Арбитрын бүрэлдэхүүн тогтоосон журам болон харилцан тохиролцсон хугацааг сунгах эсвэл богиносгож болно.
- 15.5. Талууд арбитрын бүрэлдэхүүнтэй харилцах аливаа харилцаа холбоог нарийн бичгийн дарга болон нөгөө талдаа заавал мэдэгдэх бөгөөд ийм харилцаа холбоог тэдгээрийг оролцуулан нэг цаг хугацаанд явуулна. Аль нэг тал ганцаарчлан арбитрчтай харилцаа холбоо тогтоохыг хориглоно.

Арванзургаадугаар зүйл. Арбитрын ажиллагаа явуулах журмыг тодорхойлох

- 16.1. Талууд харилцан тохиролцоогүй бол Арбитрын бүрэлдэхүүн талуудын саналыг авч арбитрын ажиллагааны журмыг тодорхойлох урьдчилсан хуралдааныг явуулна.
- 16.2. Арбитрын ажиллагааны журамд дараах зүйлийг тусгана. Үүнд:
 - а/ талуудын албан ёсны нэр, хаяг,
 - б/ арбитрын хэлэлцээр,
 - в/ арбитрын харьяалал,
 - г/ маргааны агуулга, нэхэмжлэлийн шаардлага,
 - д/ хариу тайлбар,
 - е/ арбитрын хураамж,
 - ё/ тогтоох ёстой асуудлууд,
 - ж/ арбитрын ажиллагаа явуулах газар,
 - з/ арбитрын ажиллагаа явуулах хэл,
 - и/ арбитрын ажиллагаанд хэрэглэх эрх зүй,
 - к/ арбитрын хуралдааны тов,
 - л/ арбитрын хуралдааныг хэрхэн явуулах.
- 16.3. Арбитрын ажиллагааны журамд талууд болон арбитрын бүрэлдэхүүн гарын үсэг зурж баталгаажуулах бөгөөд хэлбэрэлтгүй сахина.
- 16.4. Арбитрын бүрэлдэхүүний даргалагч нь арбитрын ажиллагаа болон хуралдааныг удирдана.
- 16.5. Даргалагч арбитрч нь арбитрын шийдвэр гаргах, шийдвэрт нэмэлт өөрчлөлт оруулах, тайлбарлах, нэмэлт шийдвэр гаргах, арбитрын ажиллагааны журмыг тодорхойлох, арбитрчийг татгалзан гаргах, нөхөн томилохоос бусад арбитрын ажиллагааны явцад гарах горимын шинжтэй асуудлыг дангаар шийдэж болно.

Арвандолоодугаар зүйл. Арбитрын ажиллагаа, хуралдаан явуулах газар

- 17.1. Арбитрын ажиллагаа явуулах газар болон хуралдаан явуулах газрыг талууд харилцан тохиролцоно.
- 17.2. Хэрэв талууд харилцан тохиролцоогүй бол маргааны нөхцөл байдлыг харгалзан арбитрын бүрэлдэхүүн арбитрын ажиллагаа явуулах газар болон хуралдаан явуулах газрыг тодорхойлно.
- 17.3. Талууд өөрөөр тохиролцоогүй бол шаардлагатай тохиолдолд арбитрын бүрэлдэхүүн зөвлөлдөх, гэрч, шинжээч, талуудын мэдүүлгийг сонсох, бараа бүтээгдэхүүн, эд хөрөнгө, баримт бичигт үзлэг, шалгалт хийх зэрэг ажиллагааг арбитрын ажиллагаа явуулах газраас өөр газар явуулж болно.

Арваннаймдугаар зүйл. Арбитрын ажиллагааны хэл

- 18.1. Талууд арбитрын ажиллагааг явуулах хэлийг тохиролцож болно. Хэрэв талууд энэ талаар тохиролцоогүй бол хэрэглэх эрх зүй, маргааны агуулга зэргийг үндэслэн арбитрын бүрэлдэхүүн ажиллагааны хэлийг тогтооно.
- 18.2. Талууд эсвэл арбитраас тогтоосон хэлийг арбитрын бүхий л ажиллагаанд талуудын өргөдөл, тайлбар бичих, хуралдаан явуулах, арбитрын шийдвэр, бусад мэдэгдэл гаргахад хэрэглэнэ.
- 18.3. Арбитрын бүрэлдэхүүн шинжээчийн дүгнэлт болон бусад бичгэн нотлох баримтыг талууд болон арбитрын бүрэлдэхүүний тогтоосон хэл рүү орчуулахыг талуудаас шаардана.
- 18.4. Талууд арбитрын ажиллагаанд орчуулагчтай оролцож болох бөгөөд энэхүү орчуулгын үнэн зөв болон орчуулгын зардлыг талууд өөрсдөө хариуцна.
- 18.5. Арбитрын бүрэлдэхүүн шаардлагатай тохиолдолд хөндлөнгийн орчуулагч томилж болно.
- 18.6. Талууд өөр өөр хэлээр харилцдаг бол арбитрын бүрэлдэхүүн тэдний сайн мэдэх хэл дээр, ийм боломжгүй бол тус бүрийн орчуулагчийг оролцуулах журмаар төрөлх буюу сайн мэдэх хэл дээрээ тайлбар хийх, хуралдаанд оролцох боломжоор хангана.

- 18.7. Арбитрын бүрэлдэхүүнд хэд хэдэн улсын арбитрчид орсон нөхцөлд тухайн орчуулагчаас нууц хадгалах баталгаа гаргуулан авч зөвлөлдөх тасалгаанд орчуулагчийн тусламжийг авч болно.

Арванесдүгээр зүйл. Талуудын тэгш байдал

- 19.1. Талууд арбитрын ажиллагаанд тэгш эрхтэй оролцох бөгөөд өөрсдийн байр суурийг илэрхийлэх боломжоор бүрэн хангагдана.
- 19.2. Талууд арбитрын ажиллагааны явцад болон хуралдааны үед тайлбар, хүсэлт гаргах эрхээ эдлэх боломжтой боловч энэ эрхээ эдлээгүй дараагийн ажиллагаанд оролцсон бол эрхээ эдэлсэн гэж үзнэ.
- 19.3. Талууд арбитрын ажиллагаанд дараах эрх эдэлнэ.
- 19.3.1. Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны аль ч үед хэргийн материалтай танилцах, Арбитрын хуралдааны үед даргалагч арбитрчийн зөвшөөрлөөр бусад оролцогчдод асуулт тавин, хариулт авах,
- 19.3.2. Шинжээч томилох, үзлэг явуулах тухай хүсэлт гаргах,
- 19.3.3. Арбитрын бүрэлдэхүүн, шинжээч, орчуулагч, гэрч, хэлмэрч бусад этгээдийг татгалзах,
- 19.3.4. Нэхэмжлэгч нь нэхэмжлэл гаргасан үндэслэл буюу нэхэмжлэлийг өөрчлөх, нэхэмжлэлийн шаардлагын хэмжээг ихэсгэх буюу багасгах, эсхүл нэхэмжлэлээс бүр мөсөн татгалзах, эвлэрэн хэлэлцэх,
- 19.3.5. Хариуцагч нь нэхэмжлэлийг хүлээн зөвшөөрөх, татгалзах, сөрөг нэхэмжлэл гаргах, эвлэрэн хэлэлцэх,
- 19.3.6. Хуульд заасан үндэслэл болон хүндэтгэн үзэх шалтгааны улмаас хурал хойшлуулах хүсэлт гаргах.
- 19.4. Талууд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцохдоо дараах үүрэг хүлээнэ.
- 19.4.1. Нэхэмжлэл болон татгалзлын үндэслэл болох нөхцөл байдлыг нотлох
- 19.4.2. Арбитрын хавтаст хэрэгт гаргаж өгсөн нэхэмжлэл болон бусад бичиг баримтын хуулбарыг нөгөө талд илгээх
- 19.4.3. Арбитрын бүрэлдэхүүн болон нарийн бичгийн даргаас тавьсан шаардлагыг биелүүлэх
- 19.4.4. Арбитрын бүрэлдэхүүний гаргасан шийдвэрийг биелүүлэх
- 19.4.5. Арбитрын нарийн бичгийн даргын дуудсан хугацаанд болон арбитрын хуралдаанд хүрэлцэн ирэх
- 19.5. Талууд арбитрын ажиллагаанд төлөөлөгч оролцуулахдаа эдлэх эрх үүргийг нь тодорхойлсон баримтыг арбитрт ирүүлнэ.
- 19.6. Талууд болон тэдгээрийн төлөөлөгч өмгөөлөгч арбитрын ажиллагаанд хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр оролцоогүй, мөн арбитрын хуралдаанд ирээгүй, хуралдааныг орхин гарсан нөхцөлд, нөгөө талын саналыг харгалзан хуралдааныг ердийн журмаар үргэлжлүүлнэ.

Хорьдугаар зүйл. Нэмэлт материал, нотлох баримт гаргах ба цуглуулах

- 20.1. Арбитрын бүрэлдэхүүн хэргийг хянан шийдвэрлэх бэлтгэл ажиллагааны байдлыг шалгах бөгөөд шаардлагатай бол талуудаас нэмэлт материал шаардах бөгөөд эдгээрийг арбитрт ирүүлэх хугацааг тогтооно.
- 20.2. Хэрэв арбитрын бүрэлдэхүүн хэргийн бэлтгэл ажиллагааны талаар нэмэлт арга хэмжээ авбал энэ нэмэлт арга хэмжээг биелүүлэх хугацааг заана.
- 20.3. Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулах болон бэлтгэхтэй холбогдуулан арбитрын бүрэлдэхүүн зарим даалгаврыг арбитрын нарийн бичгийн дарга /нарийн бичгийн дарга/-д өгч болно.
- 20.4. Арбитрын хэргийн нотлох баримт нь талууд, тэдгээрийн төлөөлөгч, гуравдагч этгээдийн тайлбар, гэрчийн мэдүүлэг, бичмэл /гэрээ хэлэлцээр, протокол, тодорхойлолт, төлбөрийн даалгавар, тооцооны баримт, тооцоо нийлсэн акт, хилээр нэвтрүүлэх барааны гаалийн мэдүүлэг, чанарын сертификат гэх мэт/ болон электрон хэлбэр дэх баримтууд, шинжээчийн дүгнэлт, эд мөрийн баримт, үзлэгийн тэмдэглэл зэргээс бүрдэнэ.

- 20.5. Нотлох баримтыг тухайн хэрэгт хамааралтай, ач холбогдолтой, үнэн зөв, эргэлзээгүй болохыг үнэлэх нь арбитрын бүрэлдэхүүний бүрэн эрхэд хамаарна.
- 20.6. Талууд тэдгээрийн төлөөлөгч, гуравдагч этгээд нь өөрийн шаардлага, татгалзлын үндэслэл болж байгаа нөхцөл байдлыг өөрөө нотлох үүрэгтэй.
- 20.7. Талууд, тэдгээрийн төлөөлөгч, гуравдагч этгээд нь хуурамч нотлох баримт гаргах буюу хууль бус аргаар цуглуулахыг хориглоно. Ийм арга хэлбэрээр гаргасан нотлох баримт нь нотлох чанараа алдах бөгөөд арбитрын шийдвэрийн үндэслэл болохгүй.
- 20.8. Нотлох баримтыг арбитрын хуралдаан эхлэхээс долоогоос доошгүй хоногийн өмнө арбитрт ирүүлэх бөгөөд хэрэв энэхүү хугацаа хэтэрвэл нотлох баримтыг хүлээж авах эсэхийг арбитрын бүрэлдэхүүн шийдвэрлэнэ.
- 20.9. Арбитрын хуралдааны үед шинэ нотлох баримт бүрдүүлэх шаардлагатай гэж үзвэл арбитрын бүрэлдэхүүн арбитрын хуралдааныг хойшлуулж болно.
- 20.10. Нотлох баримт бүрдүүлэхэд шүүх болон бусад байгууллагаас туслалцаа авч болно.

Хориннэгдүгээр зүйл. Хэргийн бодит нөхцөл байдлыг тогтоох

- 21.1. Арбитрын бүрэлдэхүүн маргааны бодит байдлыг тогтооно. Ингэхдээ арбитрын бүрэлдэхүүн гэрч дуудах, шинжээч томилох, үзлэг хийх болон бусад баримт бичиг гаргуулах эсэхийг шийдвэрлэнэ.
- 21.2. Шаардлагатай бол талуудын хүсэлтээр болон бүрэлдэхүүнээс шинжээчийн дүгнэлт гаргуулах шинжээч томилно.
- 21.3. Шинжээч нь зарчмын хувьд тухайн томилгоог хүлээн авахын өмнө арбитрын бүрэлдэхүүнд өөрийн мэргэшил болон бие даасан, талуудаас хараат бус байдлын талаарх мэдэгдлийг ирүүлнэ.
- 21.4. Шинжээч нь шаардлагатай гэж үзвэл тухайн хэргийн материалтай танилцах, нэмэлт материал гаргаж өгөхийг арбитраас болон талуудаас шаардах эрхтэй.
- 21.5. Арбитрын шийдвэр гаргахад ашиглаж буй шинжээчийн дүгнэлт, нотолгооны шинжтэй бусад баримт бичгийг арбитрын бүрэлдэхүүн талуудад мөн нэг адил хүргүүлнэ.
- 21.6. Шинжээч дүгнэлтийг шударгаар гаргах нь эргэлзээтэй гэж үзвэл талууд түүнийг татгалзаж болно. Ийнхүү татгалзан гарах асуудлыг арбитрын бүрэлдэхүүн шийдвэрлэнэ.
- 21.7. Аль нэг шинжээч нь бусад шинжээчийн дүгнэлттэй санал нийлэхгүй байвал дүгнэлт, тайлбараа тусад нь гаргаж болно.
- 21.8. Арбитрын бүрэлдэхүүн хэргийг хянан шийдвэрлэх, шинжээч дүгнэлт гаргахдаа зарим байдлыг тодруулахын тулд бараа эд зүйлс, баримт бичигт үзлэг хийж болно.
- 21.9. Үзлэгийг хэргийн оролцогчдыг оролцуулан хийж, тэмдэглэл үйлдэнэ. Хэргийн оролцогчид ирээгүй явдал нь үзлэг хийхэд саад болохгүй.
- 21.10. Арбитрын хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаатай холбогдуулан бусдаас тусламж авч болно.
- 21.11. Талууд арбитрын бүрэлдэхүүний шаардсан бичиг баримт, бодит нотлох баримт болон бусад нотлох баримтыг хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр тогтсон хугацаанд гаргаж өгөөгүй бол арбитрын бүрэлдэхүүн хэрэгт цугларсан нотлох баримтын хүрээнд шийдвэр гаргаж болно.
- 21.12. Арбитрын бүрэлдэхүүн болон талууд арбитрын хуралдаанд гэрч оролцуулж болно, эсхүл гэрчээс урьдчилан мэдүүлэг авч болно.

Хоринхоёрдугаар зүйл. Тэмдэглэл

- 22.1. Хэрэг хянан шийдвэрлэх хуралдаан болон хуралдаанаас гадуур явагдсан бусад ажиллагааны явцын тухай дэлгэрэнгүй тэмдэглэл хөтөлнө. Тэмдэглэлийг хуралдааны нарийн бичгийн дарга хөтөлнө.
- 22.2. Тэмдэглэлд хуралдаан болон ажиллагааг хэн, хэзээ, хаана явуулсан, түүний эхэлсэн, дууссан цаг, түүнд оролцогчдын овог нэр, хаяг, түүнчлэн үйл ажиллагааны дэс дараалал, явц, илэрсэн нөхцөл байдлыг бичнэ.
- 22.3. Арбитрын хуралдааны явц болон бусад ажиллагааг зөвхөн арбитрын нарийн бичгийн дарга техник хэрэгсэлд дуу, фото, зураглалаар бичиж, буулгаж болно.
- 22.4. Хэргийн оролцогчид хуралдааны тэмдэглэлтэй танилцаж болно. Түүнд хуралдаан даргалагч болон хуралдааны нарийн бичгийн дарга гарын үсэг зурна.

Хорингуравдугаар зүйл. Талууд үүргээ биелүүлэхгүй байх

- 23.1. Нэхэмжлэгч шаардлагаа тодорхойлоогүй, мөнгөн дүнгээр илэрхийлээгүй, үйл баримт холбогдох баримтаа ирүүлээгүй бол арбитрын бүрэлдэхүүн арбитрын ажиллагааг дуусгавар болгох тухай шийдвэр гаргаж болно.
- 23.2. Хэрэв хариуцагч нарийн бичгийн дарга нарын газраас болон арбитрын бүрэлдэхүүнээс тогтоосон хугацаанд хариу тайлбараа ирүүлээгүй бол хариуцагчийн энэ эс үйлдэл нь нэхэмжлэлийн шаардлагыг хүлээн зөвшөөрсөн гэж үзэх үндэслэл болохгүй бөгөөд арбитрын бүрэлдэхүүн арбитрын ажиллагааг үргэлжүүлэн явуулна.
- 23.3. Талууд арбитрын ажиллагааны талаар болон хуралдааны товыг албан ёсоор хүлээн авсан боловч хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцоогүй, эсвэл тогтоосон хугацаанд нотлох баримтаа гаргаж өгөөгүй бол арбитрын бүрэлдэхүүн ажиллагааг үргэлжлүүлж, цугларсан нотлох баримтад үндэслэн шийдвэр гаргана.

Хориндөрөвдүгээр зүйл. Арбитрын хуралдаан

- 24.1. Талууд арбитрын хуралдаанд биечлэн оролцохгүй, арбитрын бүрэлдэхүүнд итгэл үзүүлэн маргааныг цугларсан нотлох баримтад үндэслэн шийдвэрлүүлэх хүсэлт гаргавал арбитрын бүрэлдэхүүн хэрэгт авагдсан нотлох баримтын үндсэн дээр хэргийг шийдвэрлэж болно.
- 24.2. Талууд арбитрын хуралдаан хийхээр харилцан тохиролцсон эсхүл аль нэг тал ийнхүү хүсэлт гаргасан бол арбитрын бүрэлдэхүүн талуудыг оролцуулан арбитрын хуралдаан явуулж хэргийг шийдвэрлэнэ.
- 24.3. Арбитрын хуралдаан болох газар, огноог талуудад урьдчилан бичгээр мэдэгдэнэ. Ингэхдээ арбитрын бүрэлдэхүүн талууд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд бэлтгэх, хуралд хүрэлцэн ирэх боломжийг нь хангаж, талуудын саналыг авсан боломжтой гэж үзсэн хувилбараар хуралдааныг товлон.
- 24.4. Арбитрын бүрэлдэхүүн хэрэг хянан шийдвэрлэхдээ хэргийн талаар авагдсан нотлох баримтыг бүх талаас нь шинжлэн судалж хэргийн оролцогчдын шаардлага, тайлбарыг сонсож талуудыг тайлбар хийх боломжоор хангалттай хангагдсан гэж үзсэн тохиолдолд зөвлөлдөхөөр арбитрын хуралдааныг завсарлах бөгөөд ингэснээр талуудаас хэрэгт холбоотой бичиг баримт, хүсэлтийг хүлээн авахаас татгалзана.
- 24.5. Арбитрын хуралдаан завсарласанаар арбитрын бүрэлдэхүүн тусгайлан зөвлөлдөх бөгөөд зайлшгүй шаардлагатай гэж үзвэл өөрийн санаачлагаар арбитрын шийдвэр гаргахаас өмнө хуралдааныг дахин үргэлжлүүлж болно.
- 24.6. Арбитрчид тусгайлан зөвлөлдөхдөө хаалттай хуралдаан хийх ба зөвлөлдөх тасалгааны нууцыг чандлан хадгална. Шаардлагатай тохиолдолд зөвлөлдөх тасалгаанд орчуулагч орж болох бөгөөд түүнд холбогдох хуулийг сануулна.
- 24.7. Арбитрын бүрэлдэхүүн зөвлөлдөн шийдвэрээ гаргах бөгөөд зөвлөлдөх хугацааг хязгаарлахгүй, арбитрын бүрэлдэхүүний шийдвэрийн агуулгыг танилцуулж хуралдааныг хаана.

Хоринтавдугаар зүйл. Талууд эвлэрэн хэлэлцэх

- 25.1. Арбитрын ажиллагааны явцад болон арбитрын бүрэлдэхүүн шийдвэр гаргахаар зөвлөлдөхөөс өмнө талууд маргааны талаар эвлэрэн хэлэлцэж болно.
- 25.2. Арбитрын бүрэлдэхүүний шийдвэр гарахаас өмнө талууд эвлэрэхээр санал нэгдсэн бол арбитрын бүрэлдэхүүн арбитрын ажиллагааг дуусгавар болгох тухай шийдвэр гаргах, эсхүл талууд эвлэрэн хэлэлцсэнээ арбитрын шийдвэрт тусгуулах хүсэлт гаргавал арбитрын бүрэлдэхүүн татгалзаагүй бол эвлэрлийн нөхцөлийг арбитрын шийдвэрт тусгаж баталгаажуулна. Шийдвэрт түүнийг гаргасан үндэслэлийг заахгүй байж болно.
- 25.3. Эвлэрлийн гэрээг баталгаажуулсан шийдвэр нь арбитрын бүрэлдэхүүний хэрэг хянан шийдвэрлэсэн тухай шийдвэрийн адил хүчинтэй.
- 25.4. Арбитрын хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад талууд эвлэрүүлэн зуучлалын журмаар эвлэрэн хэлэлцэх хүсэлт гаргавал арбитрын бүрэлдэхүүн мэргэшсэн эвлэрүүлэн зуучлагчид хандах боломжийг талуудад олгоно.

Хоринзургаадугаар зүйл. Арбитрын шийдвэрүүд

- 26.1. Хэргийг нэгээс илүү арбитрч шийдвэрлэж байгаа тохиолдолд арбитрын бүрэлдэхүүнээс гарах аливаа шийдвэрийг олонхийн саналаар гаргана.
- 26.2. Бүхий л шийдвэрийг бичгээр үйлдэх бөгөөд үүнийг талууд заавал дагаж мөрдөх бөгөөд хугацаа алдалгүйгээр биелүүлэх үүрэгтэй.
- 26.3. Талууд үндэслэл заах шаардлагагүй гэж санал нэгдсэнээс бусад тохиолдолд шийдвэрийн үндэслэлийг заана.
- 26.4. Арбитрын бүрэлдэхүүн зөвлөлдөн гаргасан шийдвэрийнхээ агуулгыг талуудад танилцуулах бөгөөд ийнхүү танилцуулахад талууд оролцохгүй байж болно. Арбитрын шийдвэрийг агуулгыг танилцуулсан өдрөөс хойш 14 хоногийн дотор шийдвэрээ бичгээр гаргана.
- 26.5. Арбитрын шийдвэр гарсан өдөр нь арбитрын хуралдаан явуулсан тохиолдолд шийдвэрийн агуулгыг танилцуулсан өдөр байна. Арбитрын хуралдаан явуулалгүй шийдвэр гарсан тохиолдолд арбитрчид шийдвэрт гарын үсэг зурсан өдөр байна.
- 26.6. Арбитрын бүрэлдэхүүн арбитрын шийдвэрийн эх хувийг зохих тоогоор үйлдэнэ. Нарийн бичгийн дарга нарын газраас шийдвэрийн нэг хувийг хавтаст хэрэгт хадгалж бусад эх хувийг талуудад нэн даруй хүргүүлнэ.
- 26.7. Арбитрын ажиллагааны явцад гарсан нэмэлт зардлыг талууд бүрэн төлөх хүртэл арбитрын шийдвэрийг талуудад хүргүүлэх ажиллагааг хойшлуулж болно.

Хориндолдугаар зүйл. Арбитрын ажиллагааг дуусгавар болгох

- 27.1. Арбитрын ажиллагааг дуусгавар болгохдоо Арбитрын тухай Монгол Улсын хуулийн 45 дугаар зүйлд заасныг баримтална. Мөн доорх үндэслэлээр арбитрын ажиллагааг дуусгавар болгоно.
 - 27.1.1. Тус арбитрын харьяаллын маргаан биш болох нь тогтоогдсон;
 - 27.1.2. Талууд эвлэрсэн, хариуцагч нэхэмжлэлийн шаардлагыг зөвшөөрсөн; биелүүлсэн, нэхэмжлэлээ татан авсан, нэхэмжлэлээсээ татгалзсан;
 - 27.1.3. Талууд арбитрын зардлыг тогтоосон хугацаанд төлөөгүй;
 - 27.1.4. Талууд арбитрын бүрэлдэхүүний шаардлагыг биелүүлээгүй, арбитрын ажиллагаанд оролцоогүй, идэвхигүй оролцсон, эсвэл арбитрын ажиллагааг үргэлжлүүлэх боломжгүй болсон.

Хориннаймдугаар зүйл. Арбитрын шийдвэрт засвар оруулах, тайлбарлах, нэмэлт шийдвэр гаргах

- 28.1. Арбитрын шийдвэрт засвар оруулах, тайлбарлах, нэмэлт шийдвэр гаргахдаа Арбитрын тухай Монгол Улсын хуулийн 46 дугаар зүйлийг баримтлана.
- 28.2. Арбитрын бүрэлдэхүүн шийдвэрт засвар оруулах, тайлбарлах, нэмэлт шийдвэр гаргах үндэслэлгүй гэж үзвэл энэ тухайгаа талуудад бичгээр мэдэгдэнэ.

Хоринесдүгээр зүйл. Арбитрын ажиллагааг түргэвчилсэн хэлбэрээр явуулах журам

- 29.1. Талууд арбитрын ажиллагааг түргэвчилсэн хэлбэрээр явуулахаар тохиролцож болно.
- 29.2. Талууд санал гаргаагүй бол 5'000'000 /таван сая/ хүртэлх төгрөгийн нэхэмжлэлтэй арбитрын ажиллагааг түргэвчилсэн хэлбэрээр явуулна.
- 29.3. Арбитрын ажиллагааг түргэвчилсэн хэлбэрээр явуулахаар бол маргаан шийдвэрлэх арбитрын бүрэлдэхүүн нэг арбитрчаас бүрдэх бөгөөд тухайн арбитрчийг Арбитрын дарга томилно.
- 29.4. Арбитрч арбитраас хэргийн материал хүлээн авсан даруйд арбитрын ажиллагаа явуулах журмыг тодорхойлоход зайлшгүй шаардлагатай энэхүү дүрмийн 16 дугаар зүйлийн 16.2 дахь хэсэгт заасан асуудлаар өөрсдийн саналыг 7 хоногийн дотор бичгээр ирүүлэхийг талуудаас шаардана.
- 29.5. Арбитрч арбитрын ажиллагааг явуулах журмыг талуудын урьдчилан бичгээр ирүүлсэн саналын үндсэн дээр тодорхойлох бөгөөд хэрэв талууд санал зөрвөл арбитрч өөрөө тодорхойлно.

- 29.6. Арбитрч арбитрын ажиллагаа явуулах журмыг бичгээр гарган, гарын үсэг зуран баталгаажуулж талуудад хүргүүлнэ.
- 29.7. Арбитрч арбитрын хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг 29 дүгээр зүйлийн 29.6 дахь хэсэгт заасан журмын дагуу явуулж хэргийг шийдвэрлэнэ.

Гучдугаар зүйл. Татгалзах эрхээ алдах

- 30.1. Талуудын аль нэг нь нөгөө талынхаа энэ дүрмийн тодорхой заалт, эсвэл арбитрын ажиллагааны журмын аль нэг шаардлагыг биелүүлээгүйг мэдэж байсан атлаа энэ тухай нэн даруй татгалзал хийлгүйгээр арбитрын ажиллагаанд үргэлжүүлэн оролцсон бол түүнийг татгалзах эрхээ алдсан гэж үзнэ.

Гучиннэгдүгээр зүйл. Нууцлал

- 31.1. Арбитрын бүрэлдэхүүн, талууд, нарийн бичгийн дарга нарын газрын холбогдох хүмүүс, гэрч, шинжээч арбитрын ажиллагаанд оролцсон бүх этгээд арбитрын ажиллагааны талаар болон нотлох баримтын талаарх нууцыг хадгалах үүрэгтэй.
- 31.2. Арбитрын нарийн бичгийн дарга нарын газраас арбитрын шийдвэрийг талууд болон арбитрын бүрэлдэхүүний зөвшөөрөлтэйгээр хэвлэн нийтэлж болно. Мөн арбитрын ажиллагаанд оролцсон этгээдүүдийн нэр хаягийг нууцлан бусад тодорхой мэдээлэл, бусад статистик үзүүлэлтийг нэгтгэсэн арбитрын ажиллагааны талаарх мэдээллийг нийтэлж болно.

Гучинхоёрдугаар зүйл. Хариуцлагаас чөлөөлөгдөх

- 32.1. Арбитрчид хэрэг шийдвэрлэхтэй холбоотой үүргээ санаатайгаар зөрчсөнөөс бусад үйлдлийн төлөө хариуцлага хүлээхгүй.
- 32.2. Арбитрчид, арбитрын нарийн бичгийн дарга нарын газрын ажилтнууд арбитрын ажиллагааны явцад санаатайгаар үүргээ зөрчсөн буюу ноцтой үр дагавар бүхий эс үйлдэл гаргаснаас бусад үйлдэл, эс үйлдлийн төлөө хариуцлага хүлээхгүй.

Гучингуравдугаар зүйл. Дүрмийн хүчин төгөлдөр байдал

- 33.1. Энэхүү дүрэм 2017 оны 3 дугаар сарын 02-ны өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөх бөгөөд ийнхүү дагаж мөрдсөнөөр МҮХАҮТ-ын Зөвлөлийн 2014 оны 08 дугаар сарын 26-ны өдрийн 77 тоот тогтоолоор батлагдсан Хэрэг хянан шийдвэрлэх дүрэм хүчингүй болно.
- 33.2. Энэхүү дүрмийг хүчин төгөлдөр болж мөрдөгдөхөөс өмнөх хэргүүдийн арбитрын ажиллагаа хүчинтэй бөгөөд энэ дүрэм үйлчилж эхэлсэн өдрөөс хойшхи арбитрын ажиллагааг энэхүү дүрмийн дагуу явуулна.